

Egyptské amulety

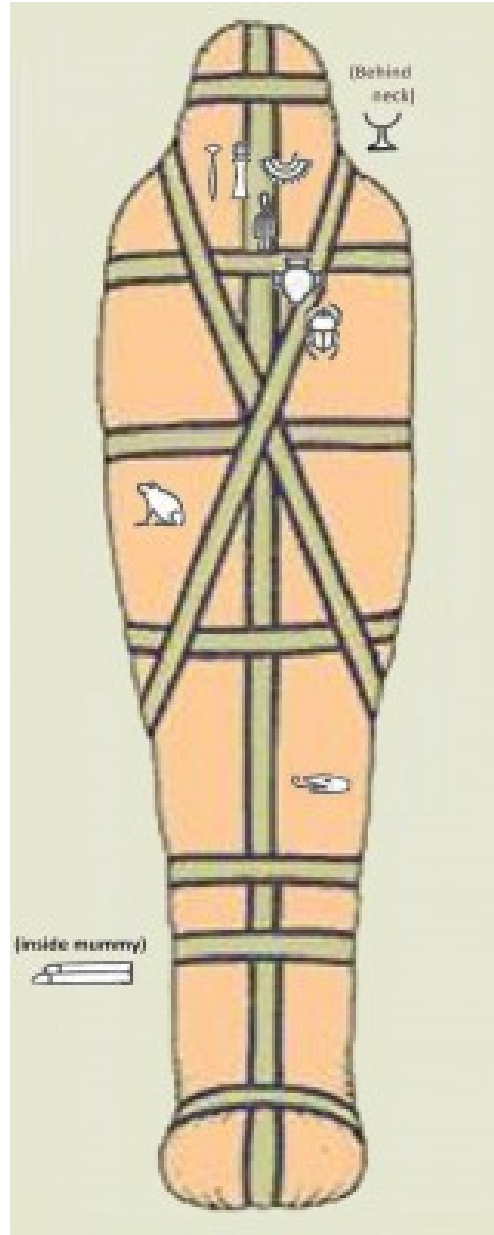

- Pre šťastie alebo na ochranu – egyptské slová pre amulet – *sa*, *meket* a *nehet* sú odvodené od slovies znamenajúcich „strážiť“ alebo „chrániť“, štvrtý výraz *vedža* znie rovnako ako výraz s významom „blahobyť“
- Amulety reprezentovali silu bohov, ktorú prenášali na nositeľa – preto ich nachádzame aj na bežných predmetoch
- Egypťania verili, že v amuletoch je obsiahnutá mágia, ktorú bolo možné pochopiť na základe ich tvarov – tvar, materiál a rôzne magické rekvizity umocňovali magickú silu amuletov

Chronológia

- Najstaršie amulety pochádzajú z rokov 5500-4000 B.C. a boli nájdené v hroboch, no predpokladá sa, že sa používali aj za života
- Preddynastické obdobie – amulety vo forme zvierat – nezachovali sa žiadne texty, takže nepoznáme význam týchto amuletov, možno sa verilo, že amulet v tvare gazelej hlavy môže svojho majiteľa premeniť na dobrého lovca alebo dať majiteľovi rýchlosť vlastnú týmto zvieratám
- Stará ríša (2649-2150 B.C.) – zvieratá alebo symboly (napr. hieroglyfy)
- Stredná ríša (2030-1640 B.C.) – na amuletoch sa začínajú zobrazovať bohovia
- Nová ríša (1550-1070 B.C.) – množstvo rôznych druhov a podôb amuletov

- Amulety spolu so zaklínadlami sa používali pri mumifikácii a vkladali sa medzi jednotlivé vrstvy látok múmie, aby bol zosnulý pod ochranou na ceste do podsvetia

- Verilo sa, že čím viac amuletov bolo použitých pri balzamovaní, tým väčšiu moc mali – často sa na jednom tele našlo aj niekoľko stoviek
- Niektoré amulety mali byť v kontakte s telom a niektoré obalené látkou
- Kniha mŕtvych aj Texty rakví popisujú kam a ako sa majú amulety na tele umiestniť a aké zaklínadlá pri tom prednášať
- Grécke magické papyrussy (PGM – Papyrae Graecae magicae) popisujú postupy ako takéto amulety správne vytvoriť

Symbol:

Srdce

- Amulet v tvare srdca bol umiestnený ako náhrada skutočného srdca, ktoré bolo odstránené pri mumifikácii
- Prinášal ochranu Osirida a Re
- Tvar je v skutočnosti urna, v ktorej bolo skutočné srdce uložené
- 6 kapitol knihy mŕtvych sa venuje práve tomuto symbolu, významovo upozorňuje hlavne na váženie srdca

Symbol:

Scarabeus

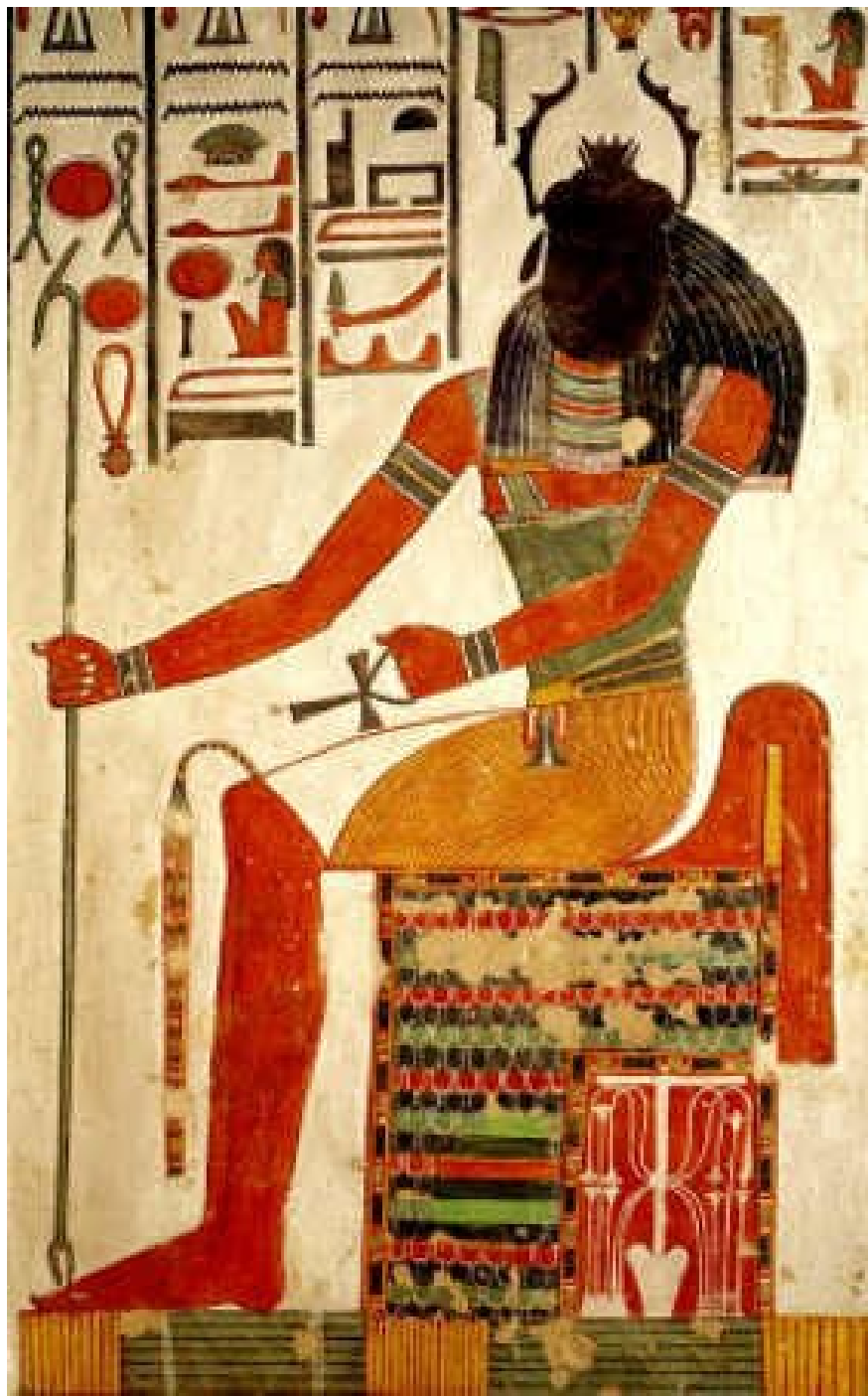
- Umiestnený na mieste srdca zosnulého
- Niekedy je vyrobený v tvare srdca, čo posilňuje vzťah medzi ním a amuletom srdca
- Veľkosť väčšinou 6mm-4cm, s otvorom cez stred (určené hlavne pre živých), väčšie pri špeciálnych príležitostiach (pamätané scaraby Amenhotepa III.) – srdcový scarab bol o niečo väčší – 5-9cm a nikdy nebol dutý, využíval sa špeciálne na pohrebné účely

Náboženský význam scaraba

- Symbol nebeského cyklu slnka – tak ako sa slnečný boh Ra každodenne gúľa po oblohe, tak chrobáky rodu Scarabaeidae gúľajú trus, ktorý slúži ako potrava a liaheň pre ich larvy – idea znovuzrodenia a regenerácie, ktorá sa Egypťanom páčila
- Boh Khepri (Ra v podobe vychádzajúceho slnka) bol často zobrazovaný ako scarab alebo človek so scarabou hlavou
- Egypťania verili, že Khepri každodenne obnovuje slnko tým, že ho pregúľa cez horizont

Symbol:

Tjet/ Tyet

- „Isidin uzol“ – nevie sa presne, čo symbolizoval – uvádzajú sa ženské pohlavné orgány alebo uzol využívaný na magické účely, spomína sa aj jeho podobnosť so symbolom ankh alebo tampón, ktorý Isis používala behom tehotenstva a mal chrániť ešte nenarodené dieťa pred Sutechom alebo aby nemohla potrať
- Mal preniesť silu Isidinej krvi na svojho nositeľa (Kniha mŕtvych, 156)
- Kniha mŕtvych uvádza, že by mal byť vyrobený z červeného jaspisu, no archeologicky sú doložené aj modré artefakty (napr. v Tutanchamonovej hrobke)
- Zdá sa, že vo všetkých prípadoch reprezentuje myšlienku zmŕtvychvstania a večného života

Djoser's name and titles appear between the *djed* pillar and *tyet* amulet, followed by Imhotep's titles beginning 'The Treasurer of the King of Lower Egypt', on this broken-off statue base. Cairo Museum.

Symbol:

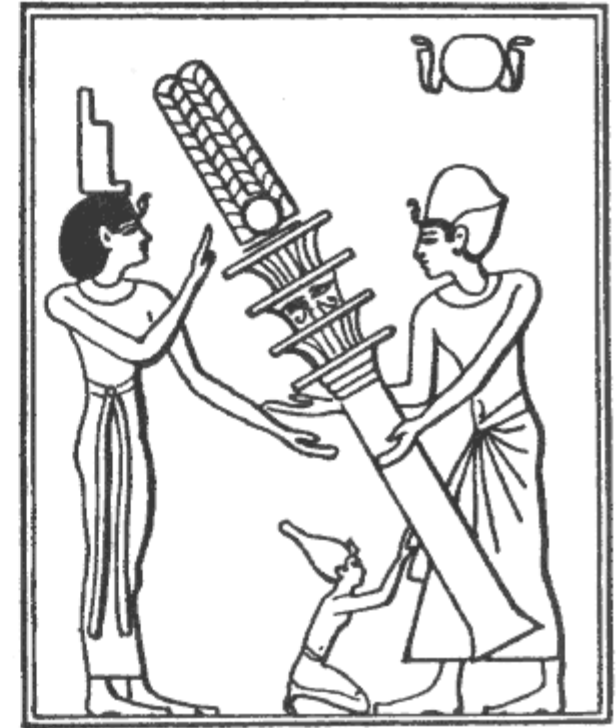
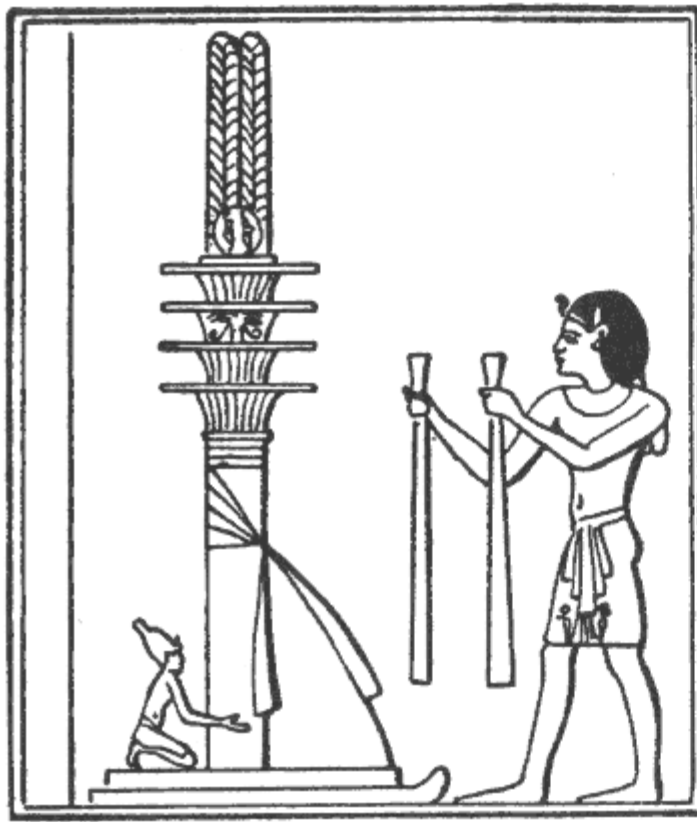

Djed

- Reprezentuje chrbticu – špeciálne Osiridovu, znázorňuje stabilitu
- Umiestnený na krku zosnulého alebo v blízkosti chrbtice
- Mal telu dodať silu „vzpružiť sa“ na druhom svete, posadiť sa a používať chrbticu, ako uvádza Kniha mŕtvych
- Spojený s legendou o Osiridovi – keď ho Sutech oklamal a nalákal do rakvy vytvorenej presne na mieru, v nej už zosnulý priplávl až do Sýrie, kde z rakvy obrástol strom – kráľ dal z neho zhotoviť stĺp, nevediac, že je v ňom Osiridovo telo – Isis medzitým zistila Osiridovu polohu a získala si priazeň kráľa, ktorý jej na jej žiadosť stĺp daroval – keď z neho vybrala rakvu, stĺp posvätila – tento stĺp bol potom známy ako djed

Djed a jeho ceremoniálne využitie

- Rituál „zdvíhania djedu“ – súčasť osláv Heb Sed, faraónovho jubilea a reprezentuje Osiridov triumf nad Sutechom
- Podobný rituál bol známy aj v Memfide, kde faraón s pomocou kňazov a lán dvíhal drevený djed stĺp a bol spätý s agrárnym cyklom
- Podobné scény sú často súčasťou ikonografie hrobiek
- Rituál prebiehal v mestách Denderah, Edfu, Busiris, Memphis a Philae, no najväčšie oslavy sa konali v meste Abydos, centre Osiridovho kultu, bežná bola dramatizácia udalostí Osiridovho života počas osláv

THE DJED COLUMN

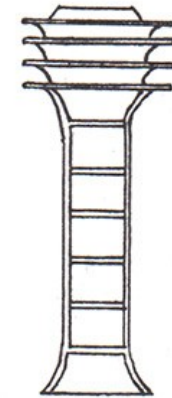
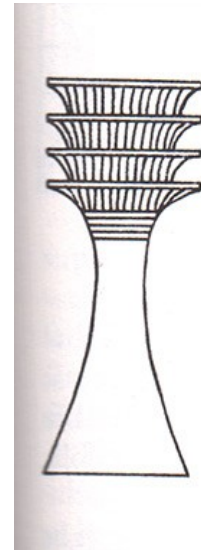
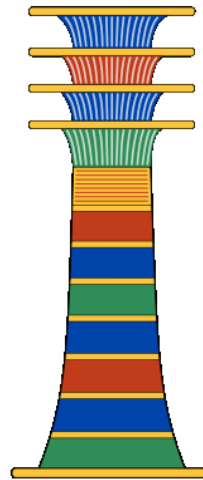
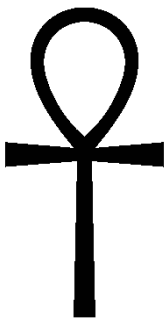
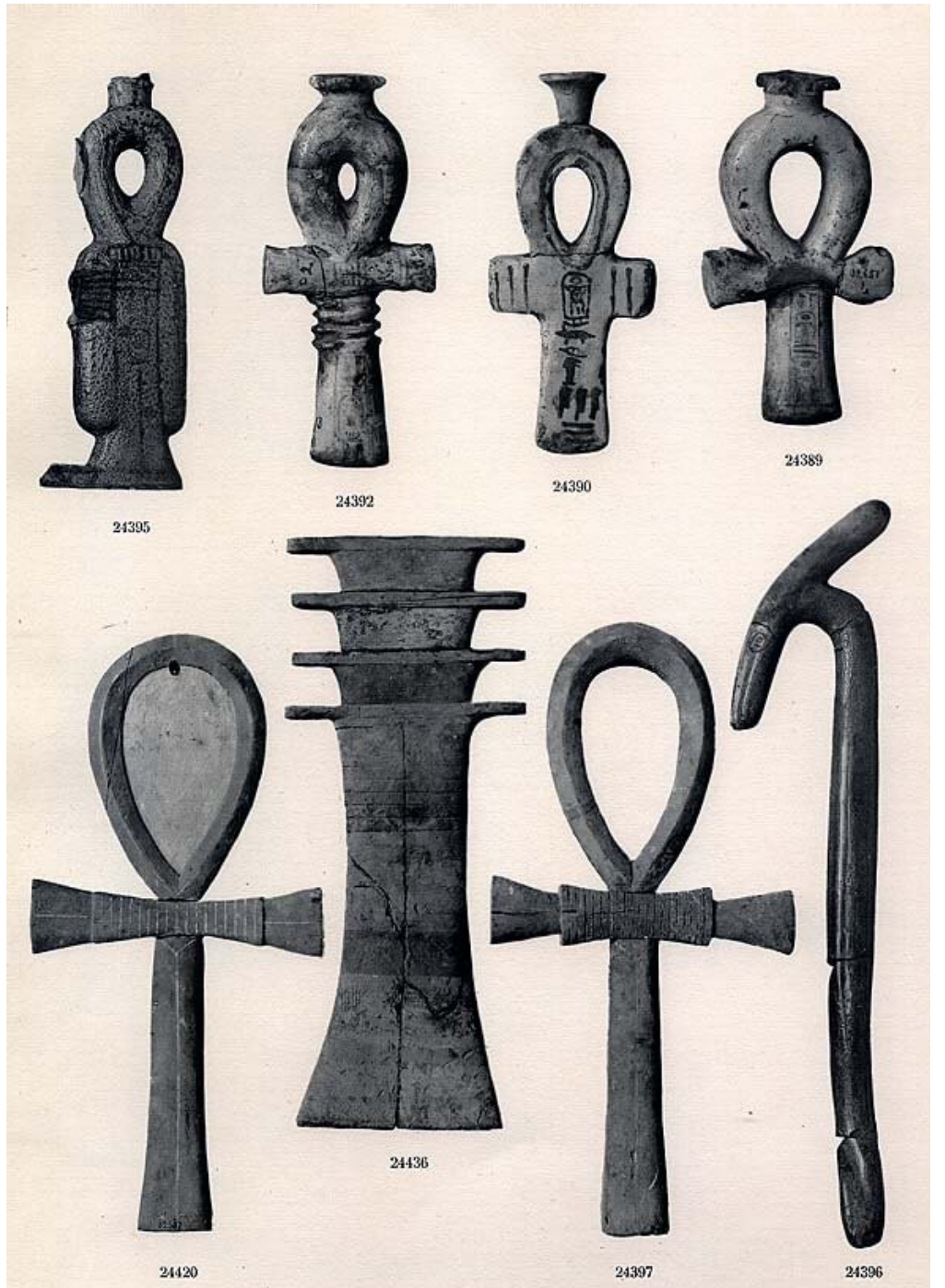
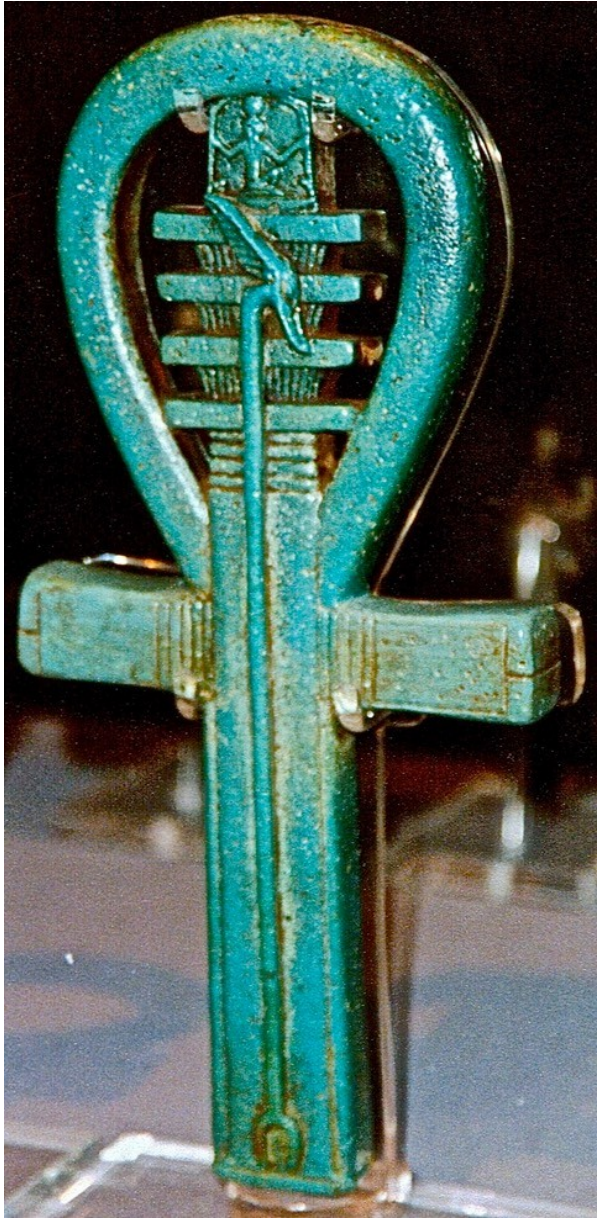

Fig. 35. Forms of the *Djed* Column

Ankh

- Známy tiež ako „Dych života“, „Nílsky kľúč“
- Tento symbol znamenal v hieroglyfoch „život“ a reprezentoval koncept života
- Egyptskí bohovia sa často zobrazujú ako ho v rukách držia za slučku a objavuje sa v rukách alebo ich blízkosti takmer každého boha egyptského panteónu – symbolika toho ako bohovia odovzdávajú život, hlavne v pohrebnej ikonografii
- Pôvod tohto symbolu je neznámy a žiadna hypotéza nebola prijatá, no polemizuje sa o tom, že by mohlo ísť o nejakú časť odevu – Isidin opasok alebo časť remienka sandálu, ktorého hieroglyfický zápis je tiež symbol ankh

Horovo oko

- Symbol ochrany, kráľovskej moci a zdravia
- Nazýva sa tiež udžat alebo vedžat, doslova „oko, ktoré je zdravé“
- Ukladalo sa na rez prevedený na ľavej strane brucha zosnulého kvôli vyňatiu vnútorných orgánov
- V jednej verzii mýtu o Osiridovi mu obetuje jeho syn Horus svoje uzdravené oko a oko bolo jedným z mocných amuletov, ktorý Osirida priviedol späť k životu
- Jeho personifikáciou je bohyňa Wadjet- jedno z najstarších egyptských božstiev, ochranné božstvo Dolného Egypta
- Môže smerovať vľavo alebo vpravo – pravé oko symbolizovalo slnko a boha Re, ľavé Osirida a mesiac

